

Ha valamit egyáltalán irigylhet egy Kelet felé érdeklődve tekintgető, nálunk jobb napokat látott nyugati polgár, az a nőknek itt felkinált gyed és gyec, na meg a kinkeservél, de mára csak kiépült bölcsődei és óvodai hálózatunk.

Jól emlékszem a harcos, hősi korszakra, amikor — gombhoz keresvén a kabátot — nagy vívmányunk támogatandó, agitálta a politika — mert a népesedés is politika volt — a nőket, ugyan, szüljenek már egy, kettő, s ha családideálok akarnak lenni, három gyereket. Mézesmadzagként ott himbálózott előttük a 3, 6, esetleg 9 évnvi fizetett otthonlét lehetősége, a lakáskedvezményre váltható áldott állapot, s a háttérben biztonságot kínáló gyermekintézmények sokasága.

A sokaságról azonban — a hirtelen, de nem váratlan nekibuzdulás idején — hamarost kiderült, hogy inség. Pánik tört ki, előbb az egészségügyi osztályokon, ahol pénzkeresetre kényszerülő anyák akarták a szerencsétlen ügyintézőre borítani az asztalt, mert helyhiány miatt nem vették föl bölcsődébe a gyerekeiket. A rászoruló tömegének ostroma aztán odavezetett, hogy az egészségügyi normatíváknak fittyet hányva, bezúfolták a kevés helyre az ígéretekkel világra hívott kicsinyeket, és gigászi küzdelemmel bővítették a meglevő intézményeket, és építették az újakat.

Ez a pánik aztán továbbgyűrűzött a fölkeszületlen óvodákra, általános és középiskolákra, s ahogy elnézem, őket sújtja majd a munkanélküliség is: ők szorulnak majd ki a munkahelyekről. S mire szülőképes korba jutnak, úgy tűnik, a politika már

Amíg az anyák virágot nem szedegetnek...

kifogy az ígéretekből is. Mert a végre már meglevő, jól működő, nagy anyagi és szellemi befektetéssel létrehozott gyermekintézmények léte is veszélybe került.

A kormány jövő évi költségvetéséből kimaradt az óvodák és a bölcsődék állami támogatása. Az óvodák hamarabb észbe kaptak: a Művelődési Minisztériumok kezdeményezésére az intézmények mégiscsak részesülnek normatív támogatásban. A bölcsődében dolgozó szakemberek és a kisgyermekes szülők azonban még mindig bizonytalanságban élnek, attól tartanak, az önkormányzatoknak nem lesz pénzük intézményeik fönntartására. A Bölcsődei Dolgozók Szakmai Kollégiuma, amely a Népjelölési Minisztérium szakmai tanácsadó szerve, érdeklődött a minisztériumban állásfoglalásukról, választ eddig nem kaptak. A Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezete is fölajánlotta a miniszternek, hogy leülnek tárgyalni arról, beleférne-e a szociális hálóba a bölcsődei ellátás, hisz az végül is jelenleg valóban szociális alapon érinti a családokat. Tárgyalásra, eddig nem nyílt alkalom...

A BDDSZ országos kezdeményezést indított: az anyák érdekeit is fölvalva, aláírásgyűjtést szervezett. Szedged 20 bölcsődejében minden, ott le-

vő gyermek szülei kézjegyükkel bizonyították: egyetértenek a Népjelölési Minisztériumnak címzett kéréssel: jövőre is biztosítsák a bölcsődék központi támogatását.

Bárki mondhatná ellenetesként a pedagógiai érvet: maradjon otthon az anya kisgyermekke 3 éves koráig, hisz megteheti, s így az oly annyira áhított családi környezetben nevelheti kicsinyét. Az elv talán szép, de egyre inkább vágyálom. A jövő aligha kecsegtet olyan gazdasági fölvirágzással, amely megengedné: amíg a család fő pénzt keres, a gondtalan anyák mezei virágokat szedegetsenek gyermekeikkel a réten... De ha valamilyen csoda folytán ilyen mesés fordulat következne be életünkben, egy magát demokratikusnak nevezett ország senkit sem foszthat meg a szabad választás lehetőségétől. Történetesen, a nőt sem attól, hogy maga döntse el: főhivatású anya akar-e lenni, avagy választott szakmáját is gyakorolva akar élni családjáért, tenni a nagyobb közösségért is — némi külső segítséggel. Ezt a szerepet kíválóan betöltik a bölcsődék — az anyának 1-2 napos szabadságot is ajándékozó nyitott bölcsőde is. Negyven év oly kevés vívmánya közül ezt föladni — valóban vétek lenne.

Chikán Ágnes

A tehetség mibenléte

Jegyzetsorok egy koncert kapcsán

A tehetség nehezen megfogható fogalom. Persze, mondhatnák, nem is a dolgunk, hogy megfogjuk, hanem hogy élvezzük. Csak-

hogy az ember könnyen zavarba esik, ha valakinek a tehetségét nyilvánvaló mibenléte ellenére sem képes élvezni. Ilyenkor turpisságot sejt, nehezen látható körülme-nyt, mely kitérít, elterel.

Még bonyolultabb a helyzet a zenei tehetség esetében, legfőképp azért, mert rengeteg összetevője van. Zenei biztonság, muzikalitás, technika, formálókészség, hogy csak néhányat említsék. S ha énekesről van szó, még egy: a hanganyag. Ám ez is sok elemből áll, úgymint szín, terjedelem, volumen stb.

Ha szemügyre vesszük a trevisói énekverseny győztesek hangversenyét, a tehetség megannyi összetevőjét fedezhetjük föl a fiataloknál. Monica Gonzales hangja ki- vételesen csengő lírai szoprán. Oscar Garrido üzem- biztos baritonja különösen a mélyebb régiókban szól szé- pen, ám a matéria nem telje- sen kiegyenlített. Antonia Pi- rozzi basszusa a teljes ambi- tuson egyformán zeng, noha színe nem tartozik a legsze- bek közé. A legnagyobb gaz- dagság Francesca Gavarini torkában van: dús, igen szépszerű szopránjához bi- zonnyal a Verdi-hősnők ille- nek majd leginkább. A négy győztesnek számos erényét kell még említenünk. Tech- nikailag jól felkészültek, csú- nya, kontrollálatlan hangot nem lehetett hallani tőlük, pontosan intonáltak, szöveg- ejtésük pompás: éneküket szóról szóra le lehetne írni; szerepkörükhöz előnyös a színpadi megjelenésük. Ezen- kívül Pirozzi karikírozó ké- pességéről és hadarótechni- kájáról is megbizonyosod- hattunk. Gavarini koloratúr-

képességével és elbűvölő pia- nóival ejtett ámulatba. Vala- mi azonban mintha hiányzott volna.

A koncert első részében arra gyanakodhattunk: déli művészekről van szó, Mozart nem a legjobb alkalom nekik, tehetségük megmutatására. A szünet után olasz művek részletei csendültek föl, itt a fiatal énekesek valóban meg- győzőbbnek tetszettek. Verdi A kalóz című operájának két részlete például különösen szépen sikerült Garridónak és Gavarininek. A fiatal szoprán fölényesen győzte le az ária nyaktörő nehézségeit. „Attörés” azonban nem következett be. Amit hiányo- lok: az előadás belső fűtött- sége, a zenei anyaggal való bensőséges kapcsolat. Az a fajta poézis, melyet a koncert meglepetésétől, a szabadkai Kinka Ritától kaptunk. Ó oly titokzatosan, plasztikusan varázsolta elénk mindkét da- rabját (különösen Mozart c- moll fantáziáját), hogy men- tem elfelejtkezünk muzikali- tásról, technikáról, formálás- ról meg effélékről.

A péntek esti koncerten négy tehetséges, rokonszen- ves énekest ismerhettünk meg. Ami pedig egyelőre hi- ányzik belőlük, azt remélhe- tőleg meghozzák majd az évek, a művészi beérés, a ki- teljesedés évei.

Még egy dologról kell szót ejteni, az eseményről magá- ról. Merthogy esemény a ja- vából, hogy a világ egyik legrangosabb énekversenyé- nek győztesei eljönnek Sze- gedre. Fellépésük az élmé- nyen túl nekünk, ittenieknek közönségnek és művészek- nek: tanulság és mérce. Egy korántsem elavult értelmű, ám máris elkopatott fordú- lattal: egy lépés Európa irá- nyába.

Márok Tamás

Liv Ullmann „magánélete”

avagy a nők és a zsenialitás

Keveseknek adatott meg ma már a beszéd csodája. A lehetőség arra, hogy a sza- vak tökéletlenségét monda- tok teljességévé bűvöljék — papír és íróeszközök nélkül — mit sem törődve a meg- szokás könyörtelenségével.

Az egyik utolsó magyar ember, akit beszélni hallot- tam, Szalay Lajos festő-gra- fikusművész volt, Babits Eratójának zseniális illusz- trátora. Azt vallotta, hogy a magyar paraszt kényszered- dett egyszerűségében és mű- veletlenségében szebben szó- lal meg, mint az ógörög epo- szok.

Ha igaza van, mi lehet az oka? — kérdeztem magam- tól. A választ az időben ta- láltam meg: az ógörög köl- tőnek volt ideje arra, hogy meggyalázza hirtelen ter- meti mondatait, gondolkoz- zék értelmükön és átfésülje őket. Míg a paraszti beszéd lényege a tömörség és az egyszerűség. Amazok közül csak Homérosznak adatott meg, hogy ilyenformán szó- laljon meg. Kétkedések és unalmassá zökkenő monda- tok nélkül — úgy-ahogy rögtönzéseik közben felüle- tes „igazságokat” felejtő, idős férfiak. Nem csak ma- gyarok, hanem minden a bölcsesség olyan fokára el- jutott ember ezen a földön, akinek már lehetősége van, akár a hallgatásra is.

Szerda estéig hittem: ez a képesség a nőknek nem ada- tott meg. Főleg olyan nők- nek nem, akik elszavalt gon- dolatokkal keresik kenyerü- ket. Hiszen (pont) Ingmar Bergman írta színésznőiről: hogy némelyiknek legszíve- sebben odakiabálna: „leg- alább újságot olvass!” (Mel- lékesen néha Bergmannak is szívesen odakiáltottam vol- na: „legalább moziba jár- nál!”). Nem Bergman szí- nésznői jutottak az eszembe, hanem a színésznőszé- nyek tündérnői — megté- vesztő, hazug képe: a fiatal Liz Taylor, Brigitte Bardot, Jane Fonda. Hirtelen elkép- zeltem, milyen életet élhet- nek most: 50—60 évesen — ők, akiknek talán legna- gyobb gondjuk, hogy mit követke- zik a következő val)

bábra (kivel terveztessek ru- k

hakkollekciójukat, a préme- ket, sálakat, ékszereket, par- fümöket), s milyen autóval hajtsanak egy új bankett fe- lé.

A múlt szerdán hallottam először magánemberként megnyilatkozni Liv Ull- mannt, Bergman kedvenc színésznőjét. Egy olyan nőt, akit nem kellett újságolva- sásra figyelmeztetni. Köl- tészetet mimelt percek alatt, még akkor is, ha ostoba kér- déseket hallott. Rádásul nem norvégul, svédül, anya- nyelvein, hanem angolul. Egy megtanult és begyako- rolt nyelven. Óriásokról be- szélt, melyek kövekké vál- nak és hegyekké a lemenő Nap szendevörös sugarában, és tengereket nem ismerő emberekről, fjordokról, Nor- végjáról és a fiatalságról. Minden hebegés, erőlködés és telhetetlenség nélkül.

— Húszéves vagyok — mondta Liv Ullmann, a nagymama, és én elhittem neki.

— Akkor maradhatunk fiatalok, ha szeretjük, amit csinálunk — mondta Liv Ullmann, az egzisztencializ- mus legnagyobb színész- nője, és én elhittem neki.

Nem mertem összehasonli- tani ezt a vonzóvá örege- dött asszonyt az általam tisztelt magyar színésznők- kel. És nem mertem felidé- zni azt a képet, amit leg- utóbb láttam a megvénült B. B.-ről. Egyszerűen azért, mert Liv Ullmannt szinte sohasem láttam szépnek, mindössze egyszer: Berg- man Persona című filmjé- ben. Amikor szótlanossággal elkövetett öngyilkosságát át- élő színésznőt játszott. A filmtörténet egyik leghosz- szabb premier planja (kö- zelképe) szól róla, a zenét hallgató Liv Ullmann arcá- ról. Egy személy (latinul: persona) arcáról. Aki rá fi- gyelt, megértette a zenét. Ha jól emlékszem, Mozartot (de lehet, hogy Bergmanhoz hí- ven Bachot). Már akkor tud- nom kellett volna, hogy a zsenialitás nemcsak a férfi- aknak adatott meg, ahogy a bölcsesség sem (ellentét- ben Jakob Böhme állításá- val)

— kolozsi —

Bill cirkuszo

„Bluesban az igazság” — vagy hol is van? Nem tud- ni ezt olyan könnyedén, mi- vel sok olyan állítás van, amely inkább az állítóját igazolja. Bár a blues, mint néger kesergő, mindig is a kimondást erősítette. Hun- niában a honi blues először igazán Hobo és Deák Bill Gyula irányításával sópört végig — és sópört maig is. Bár e két koronázatlan blues- király útja ketté vált, mégis megmaradtak a ne- ger kesergőnél. Bill sorozat- ban koncertezik, lemezeket, kazettákat ad ki. Mondha- ná, könnyű, hisz a blues- ban nincs vetélytárs. Ám azt hiszem, nem lenne könnyű

vetekedni vele. Legutóbb a szabadtérin bizonyította, hogy jó formában van, hogy állandó edzésben tartja a hangját. Akkor Szegedet egyik kedvenc városának nevezte: ide örömmel jár koncertezni: az érto közö- nség miatt.

Az érto közönség újabb bizonyítási lehetőséget kap, ugyanis szerdán este 7 órai kezdettel az ifjúsági házban Deák Bill Gyula lemezbem- mutató koncertjének hang- jai remegtetik majd a fala- kat. Az új nagylemez címe: Bill kapitány blues cirku- sza. Lehet, hogy még lég- tornász is lesz, talpig blues- ban!

Magad, Uram...

Majdnem a cimbéli szólásmondás szerint készül-épül az alsóvárosi ferences rendi kolostor. Az épületegyüttes leromlott, elviesedett falai, rozszant tetőszerkezete és használhatatlanná kopott vízvezeték, elektromos vezetékrendszere halogatást kívessé tőrnék. A ferences atyák a külföldi rendtestvérek segítségével és a maguk anyagi áldozatvállalásával igyekeznek a felújítást gyorsítani. A kolostor keleti szárnyának emeleti lakrésze láthatólag szépen és szakértelemmel, műemlékhez méltóan újhódott meg. Felső azonban, hogy az idő előrehaladtával és a pénz fogytával több segítségre szorulna a kiemelkedő rangú műemlék. Az idő többszörösen is sürget: az elképzelések szerint jövő év szeptemberétől teológia-filozófia stúdium kezdené meg működését a noviciátus után, erdélyi és magyarországi ferenceseknek. A Posztamens Betéti Tár- saság kivitelezőmunkásai jelenleg a tetőszerkezet cseréjét és a földem megerősítését végzik.

Somogyi Károlyné felvételei

